

Helse- og omsorgsdepartementet

Vår saksbehandler:

Helene Aksøy

Vår ref.: 1423043

Vår dato: 15.01.2025

Deres ref.: 24/4320-

Høringssvar om endringer i helsetilsynsloven mv og opphevelse av lov om statens undersøkelseskommisjon (UKOM) – ny meldeordning (Oppfølging av Varselutvalgets rapport)

Dette høringssvaret handler om den delen av høringen som omfatter forslaget om å oppheve lov om Statens undersøkelseskommisjon.

Norsk sykepleierforbund (NSF) mener at forslaget om å avvikle Ukom som en uavhengig og sanksjonsfri undersøkelseskommisjon kan svekke pasientsikkerheten, redusere læringsmuligheter i helse- og omsorgstjenesten og på den måten undergrave pasienters og pårørendes rettigheter.

Varselutvalget hevdet i sin rapport at Helsetilsynet og Ukom har «overlappende funksjoner» som kan medføre dobbeltarbeid. NSF mener at den uavhengige og ikke-sanksjonerende funksjonen til Ukom skiller seg avgjørende fra Helsetilsynets mandat og rolle. Forslaget om å oppheve loven om Statens undersøkelseskommisjon, betyr at ordningen med en nasjonal undersøkelseskommisjon nedlegges. Ukom er et nasjonalt kompetansemiljø; de produserer svært gode rapporter som belyser sentrale pasientsikkerhetsutfordringer, avdekker årsaksfaktorer, utarbeider læringsrapporter og anbefalinger. Ukom bidrar til nasjonal kvalitetsutvikling på ulike områder, slik som håndtering av psykisk helse, somatisk helse hos mennesker med psykiske lidelser, involvering og samarbeid med pårørende og kollegastøtteordninger. Arbeidet fremmer læring og forbedring samt styrking av pasientsikkerheten. NSF mener vi trenger et slikt kompetansemiljø, og at dette ikke kan opprettholdes når funksjonen skal utøves hos statsforvalterne.

Ukoms mandat og ikke-sanksjonerende tilnærming muliggjør dypere analyser av systemsvikt og årsakssammenhenger. Det gir rom for læring uten frykt for konsekvenser, og styrker muligheten for ærlige innrømmelser fra helsepersonell. NSF mener at et lærende og analyserende perspektiv vil drukne i Helsetilsynets mer sanksjonsrettede oppgaver. Arbeidet anses som avgjørende for å avdekke systemfeil som kan koste liv. For eksempel ga Ukom-rapporten om hjemmetjenester og hvordan

NORSK SYKEPLEIERFORBUND

Tollbugt. 22
Postboks 456
0104 Oslo

Telefon: 994 02 409

Telefaks: 22 04 32 40

E-post: post@nsf.no

www.nsf.no

Bankgiro: 1600 49 66698

Org.nr: NO 960 893 506

MVA

Faktura adresse: sykepleierforbundet@invoicedrop.com

Godkjent av forbundsleder, 17.01.2025

man ikke fanget opp funksjonssvikt hos en eldre pasient, en svært god gjennomgang og analyse som gir verdifull kunnskap for utviklingen og organiseringen av gode helsetjenester i alle norske kommuner.

Ukom er en nasjonal, uavhengig kommisjon som sikrer at pasienter, brukere og pårørendes stemmer blir hørt i trygge rammer, fordi de fungerer som et talerør for de som opplever alvorlige feil i helsetjenesten, og styrker tilliten til systemet fordi deres historier tas på alvor. Å legge ned systemet som var laget for å sikre grundig og uavhengig gransking av alvorlige hendelser, vil svekke pasientsikkerheten. Undersøkelleskommisjonen viser til at det å skape læring nasjonalt og lokalt, har en «tillitsbyggende, gjenopprettende og helende funksjon» etter en alvorlig uønsket hendelse. Ukom har fått stor tillit hos sykepleiere, og en endring i varselsystemet oppleves som et tilbakesteg.

Da Varselutvalgets rapport var på høring i 2023, kom det svært mange svar, og både bruker- og pasientorganisasjonene og profesjonsorganisasjonene var enige om at Ukom fylte en viktig rolle man ønsket å opprettholde. NSF skrev i fjor denne kronikken sammen med Legeforeningen, Psykologforeningen, Fellesorganisasjonen, Nasjonalforeningen for folkehelsen, Pårørendealliansen og Rådet for psykisk helse: <https://www.dagensmedisin.no/ukoms-arbeid-har-utviklet-kvaliteten-i-helse-og-omsorgstjenesten-vi-vil-pa-det-sterkeste-advare-mot-konsekvensene-av-en-nedlegging/645356>

Det er altså stor enighet om viktigheten av et uavhengig, ikke-sanksjonerende tilsynsorgan. Statens Havarikommisjon, Juristforbundet og Sivilombudet har også vært kritiske til den foreslåtte endingen. Å legge ned systemer som styrker pasientsikkerhet og læring av alvorlige hendelser, er heller ikke trenden internasjonalt, blant annet har Storbritannia etablert en tilsvarende ordning.

Vi kjenner prinsippene fra Ukom fra andre sektorer, som sjø- og luftfart. Der er de godt etablert og verdsatt, og NSF mener det er viktig at denne funksjonen opprettholdes også innenfor helse, hvor sikkerhet bør ha like høy prioritet.

Videre er NSF kjent med at helseavdelingene hos Statsforvalterne mange steder har hatt store utfordringer med høy arbeidsbelastning og mangel på ressurser. Vi er derfor bekymret for at disse pålegges en så stor oppgave, i tillegg til den allerede velfylte oppgaveporteføljen.

NSF vil også peke på faren for at kompetansemiljøet i avdelingen hos Statens helsetilsyn, som mottar varsler i dag, vil forvitte, og at Statsforvalterne ikke i samme grad vil kunne tiltrekke seg nødvendig kompetanse for å ivareta disse oppgavene dersom de flyttes.

Med vennlig hilsen
Norsk Sykepleierforbund

Lill Sverresdatter Larsen
Forbundsleder

Bente Lüdemann
fagsjef

NORSK SYKEPLEIERFORBUND

Tollbugt. 22   Telefon: 994 02 409
Postboks 456   Telefaks: 22 04 32 40
0104 Oslo   E-post: post@nsf.no

www.nsf.no
Bankgiro: 1600 49 66698
Org.nr: NO 960 893 506
MVA

Faktura adresse: sykepleierforbundet@invoicedrop.com

Godkjent av forbundsleder, 17.01.2025